



לאה גולדברג

מה עושות האיילות?

בעברית (איה פלוטו: דירה להשכיר; ידידי מרחוב ארנון; מה עושות האיילות?; ניסים וניפלאות וצריך קטן). כתבה כל חייה מאמרים ורשימות שעסקו בסיפורות ילדים. באחרונה קובץ רשימות אלה בספר בין סופר לילדים לקוראיו, שבו היא עורכת הבחנות קפדניות בבחינה של סיפורות הילדים, הסיפור והשיר לילדים בגיל הרך, שפת הילדים, טעמו של הילד. לאה גולדברג מביעה דיעותיה על לורד פונטלרוי הקטן, ספרי הצלמת חנה ריבקין-בריק, היחס לאמנות בחינוך הנוער ועוד. לסיפורה של לאה גולדברג מצורף מבוא של עורכת הקובץ, לאה חובב, תחת ה"כתבת", תורת סיפורת הילדים של לאה גולדברג, המהווה מיגזר מתוך עבודת מחקר לקבלת תואר דוקטור לפילוסופיה. המבוא שהוא בבחינת אל-היבית לכל הורה, שנושא התפתחות הקריאה של ילדיו יקר לליבו.

מוסיקה

התיזמורת שלי

לא מקובל לסקר מישהו במדור סיפורות, אך המישהו התיזמורת שלי, שהוכן ונערך בידי צוות של פסיכולוגים בהנחיית המלחין אריק שפירא, הינו חידוש חינוכי חסר תקדים בארץ, המביא 16 קטעי נגינה, מעובדים במיוחד לצורך המישהו ומדגימים קטעי נגינה של כלים בודדים: פסנתר, תר, כינור, גיטרה, חליל צד, חצוצרה ותוף. הכלים והמנגנים מוצגים בעזרת קלפים. על צידו השני של התקליט מופיעים 17 קטעים מוסיקאליים, שיש בכוחם לפתוח בפני הילד את עולם הצלילים ולהעשיר את דרכו אל המוסיקה. המישהו עצמו על מרכיבי השונים — התקליט, הקלפים, הקופסה — עשוי כהלכה ומצדיק את ההשקעה הרבה הכרוכה ברכישתו.

סיפרי נוער

מ-5 ועד 50

במבול סיפרי הנוער הראוי אור בע"ר, רית, מעטים למדי הם הספרים הראויים למגע ידיהם של בני הנוער. רובם של התיזמורים מתורגמים מתחת לכל ביקורת, בעוד שסיפרי המקור קלוקלים בלשונם. בין הספרים שראו אור בשנה האחרונה בולטים שני ספרים בהוצאת הסידרה דן חסכן (עם עובד), מאת עמם עוז ויצחק ביינר (טומי וקישונה). סידרה דן חסכן הפכה בתקופה האחרונה לסידרה המפורסמת סיפורים מוזמנים. שני הסיפורים האחרונים שראו אור החדש מעידים על מגמה זו. הראשון הוא סיפור של פמי מיכאל (מחבר חסות), פחונים וחלומות, שבו מתאר המחבר את החיים במעברות, בישראל של שנות ה-50' הראי

* לאה גולדברג, בין סופרים ילדים לקוראיו, כינסה והקדימה דברים לאה חובב, הוצאת ספריית פועלים, 172 עמ' (כריכה קשה).

אברהם שלונסקי. כותב שורות אלה אינו מבין את הסיבות שהביאו את בני התיש חורת לאהוב אהבה עזה שכזאת את קישקשתא, ומן הסתם לאלוהי הילדים הפיתרונים. לא ברור מדוע מצאו הוצאת כתוב ואסתר מופר, עורכת הסידרה, טעם בריכוז עלילות קישקשתא בדפוס. הסיבה חייבת להיות נעוצה באיזויות של המילים, כמו: "ה! אתם יודעים מה קרה ברעננה? אוטובוס דרס בגנה!"/או, "ה! אתם ידעו עים מה קרה בירושלים? רג גדול טבע במים!..."

קרסולה (כתבה לאה נאור; צייר אהרון שבו; הוצאת מסדה פרט). אם מדד האי כויות בין הטלוויזיה הלימודית לכללית מצוי בפער האכזרי שבין קישקשתא ל"קרסולה, הרי שהטלוויזיה הכללית היא המנצחת, למרות שהאחרית על הצלחות



אסתר מופר

רג גדול טבע במים

תוכניות הילדים של הטלוויזיה היא אסתר מופר, האחראית לפירסום קישקשתא. בתוכנית המקורית של קרסולה השתתפו חוה אלברשטיין, הנה גולדברג, שלמה וייזנשטיין, אברהם מור וילדים אוראל, רחל ורית. הספר אינו נופל באיכותו מן התוכנית, שכותב שורות אלה מתפתה מפעם לפעם לעקוב אחריה ולהיות מוקסם משירים כמו: "בריק בשעה הנכונה, כשהאור של הצל מתאים לרחוב הגינה, וכשגובה הענף מתאים לגובה השיש, או קורים פה בגינה כל מיני דברים..." או השיר "אני מוכרת חלומות בול. מי שרוצה חלום קטן, מי שרוצה חלום גדול. חלום ישר או מעולש, חלום עגול, חלום לבן, חלום ורוד, חלום סגול..." ועוד ועוד שירי רים, כמו "שיר על איש שרדף אחרי הרוח".

אני יודע מדוע ישנה נטיה להעניק את פרסי ישראל לאנשים ש"מיפעל חייהם" הסתיים לפני 15 או 20 שנה, כמו ארתה פורת, או אחרים שעומדים לקבלו השנה. לדעתי על הפרס להינתן לאנשים ש"מיפעל חייהם" בעיצומו. הפרס מגיע לדעת כותב שורות אלה לגב' אסתר מופר, שהצליחה בתוכניות הילדים של הטלוויזיה להביא דור שלם של ילדים לדיבור עברי נכון, תוך הקפדה לשונית חסרת תקדים, והג- שימה ומגשימה במדיום זה את חלומם של כל אלה המאמינים שניתן לבצע ב"מדיניות שימוש שכללה.

מה גם שאסתר מופר היא עורכת של סידרת סיפרי ילדים, מהמעולות שראו אי פעם אור בארץ. סידרת כתוב לי לילדים, שבה הופיעו ספרים מקוריים כמו: עלילות פרדיננד פדחצור בקיצור מאת אפרים פירון; רחוב המים 22 מאת יעקב רשף; והילד הזה הוא אני מאת יהודה אטלס ועוד. בין השאר: אנתולוגיה שהגב' מופר ערכה, תחת הכותרת "כתב של שירים", ובו שירים כמו: בגינה של חיה באליק (בעברגות הגינה / מסביב לחבית / עמרו לרקוד / כרוב עם כרובית...) / פומון / לקינתון מאת לאה גולדברג, ורקפת מאת לוי קיפנים.

עיון

ספר חובה

המשוררת והמבקרת לאה גולדברג, שהיתה מהמעולים שבמחברות סיפרי הילדים

שונות. הסיפור השני, אל עיר נעורי, מאת בנימין זאב, מציג את ילדותו של המחבר בפולין. הסידרה, שבעבר הלא-רחוק היתה סידרה מנוקדת לבני-נוער, הפכה להיות סידרה בלתי-מנוקדת בכריכה-רכה, מעין הספריה לעם עבור צעירים. זוהי מגמה ברורה.

מרק טווין: בן המלך העני (עברית דליה למדני; הוצאת סיפרי כיתרי; 165 עמודים, כריכה קשה). מי אינו מכיר את הסיפור המתחיל ביום חורף קר, בסוף המאה ה-16, בפתח ארמונו של המלך האנגלי הנרי השמיני? ספר מרתק זה של מרק טווין זכה כבר בעברית לכמה מהדורות קודמות: בתרגום א.ד. מרקסון, וארשה, תרפ"ג; בתרגום יהודה גרופסקי, וארשה, תרנ"ח. הספר, שבו מותח טווין ביקורת על העוולות החברתיות באנגליה של תקופת הטיודורים, חושף את עולם הקיפוח יותר מכל שיעור היסטוריה במערכת הלימודית המקובלת.

בסידרת סיפרי כיתרי ראו אור כמה ממיטב הקלסיקה של סיפורת הנוער, ביניהם: אחרון המוהיקנים מאת ג'יימס פני



בכנס שני בני בסקריווי מ"לילות עברית-ערבית"

מור קופר, כלבם של בני בסקריווייל מאת ארתור קונרדייל, קול קדומים מאת ג'ק לונדון ועוד. סידרת סיפרי כיתרי עשתה בימים אלה מהפכה בשדה המו"לות בישראל, כשהתחילה לפרסם את סיפרי הסידרה בתרגום לערבית. שני הספרים הראשונים שראו אור הינם ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד מאת ר.ל. סטיונסון וכלבים של בני בסקריווייל מאת קונרדייל.

זאב ורדי: כיצד נעלם סעיד (הוצאת ספרית פועלים; 151 עמודים, כריכה קשה). בכינוס בינלאומי של בני-נוער בלונדון מתיידיים נציגי ישראל ומצריים. שניהם שואפים לשלום בין ארצותיהם וזאת למגינת ליבם של נציגי ארצות ערב האחרות. הדבר מעורר את זעמו של אירגון פלסטיני החוטף את הנציג המצרי, והפלסטינים מחטיפים לו מכות. סעיד מאושפז בספוא של דבר בבית-חולים. ידידו הישראלי, אסיר, מציע לו לברוא ולבקר בישראל, וסעיד אכן בא לביקור. היעלמו זוכה לכותרות בעיתונות. התוצאה: מארגני כינוס הנוער מחליטים לפצל את הכינוס לשניים. מחצית המשתתפים תסייר במצרים והמחצית השנייה — בישראל. לבסוף ניקבע ששני פצלי הכינוס ייפגשו בסניג, בתום הסיוורים, לטכס חגיגי.

למי שפסטיבל השלום הזה מוכר מהיכנה שהו מן הראוי להעיר, שסיפורו של ורדי נכתב שנה לפני ביקורו של אל-אסאדאת בירושלים, ופורסם אז במישור לילדים. בדומה לספרים אחרים מדגים גם הספר הזה, כיצד יכולה לעיתים הסיפורת להשיג את המציאות.

יאיר הורוביץ: פרקים מספר החלום — שירים לבני הנעורים (ציורים נחום כוהן; סיפרי סימן קריאה, הוצאת הקיבוץ המאוחד — בסידרה קוראים כותבים לילדים ולנוער, מטעם המועצה הציבורית לחתרבות ולאמנות). יאיר הורוביץ, משורר, החתום בסיפור זה מתוך סיבה אחת ויחידה: אין לו שפה (שירית או לא-שירית) שבי כוחה לחדור אל בני הנוער. לא ברור,

אם כן, מדוע פנו אליו פקיד משרד החינוך וביקשוהו להופיע בסידרה סופרים כותבים לילדים ולנוער. השירה הורסת אצלו את הלשון. שורות כמו: "כשהייתי ילד, אילי בן תרפ"ו, / היה לי ספר / ללא דף ומספר..." הן שורות מאולצות של חריזה. פרק מרתק נוסף בחריזות של הורוביץ הוא זה: "מתח איבריו ובקול מלא עוז / או הכריז החבר הגדול: / "שליטתי במיתרי הקול שליטת וירטואוז..." אכן, המשורר מוכיח כאן שליטה של וירטואוז בלשונו העברית ובחריזות.

אנציקלופדיות

מראה נורא בשעת קרב

"בתארו את העמים היושבים בפנים הארץ כותב קיסר, כי אינם מגדלים תבואה, אלא ניוונים מחלב ומבשר, וכו' הם עושים את גופם בעורות. כל הכרמים משחשים את גופם באיטמים (צמח ממרישפת המצלי-בים), המפיק צבע כחול והמעניק להם מראה נורא בשעת קרב, כתב קיסר, הם אינם גוזזים את שיער ראשם, אך מגלחים את כל גופם פרט לראש ולשפה העליונה..." כך מתאר את תושבי בריטניה יוליוס קיסר, בכרך הנוסעים הראשונים של האנציקלופדיה של גילוי ארצות המופיע בימים אלה בשם "עולם הולך ומתרחב".

האנציקלופדיה, שהיא מתורגמת ויחד עם זאת מעולה, עתידה להכיל כ-20 כרכים, חלקם עוסק בתקופות היסטוריות וחלקם באיוורים גיאוגרפיים. איכותם וצורתם של כרכי אנציקלופדיה זו עולים על המקובל בארץ, והטכסט קפדני וחדש בלשונו. הר ספר הנוסעים הראשונים מתאר מסעות גילוי כיבוש ארצות החל משנת 2000 לפנה"ס ועד לרומא בשיא גדולתה. הכרך רצוף בתצלומים צבעוניים מעולים, מפות, טבלות זמנים, מילון חוקרים ותקצירים.

אם יצליחו המו"לים לשמור על איכות זו בכרכים הבאים, תהיה זו אנציקלופדיה

עולם הולך ומתרחב אנציקלופדיה של גילוי ארצות

הנוסעים הראשונים



עולם הולך ומתרחב "עוטים גופם בעורות"

איכותית שלא יהיו לה מתחרים בשוק הישראלי.

* עולם הולך ומתרחב, אנציקלופדיה של גילוי ארצות — הנוסעים הראשונים וימים של חולות; תרגום ארנון מגן; הוצאת "בן צבי" (תפ"ז), 192 עמודים (כריכה קשה — אלבומית).